

Metodické doporučení Magistrátu hl. m. Prahy

pro orgány sociálně-právní ochrany dětí ÚMČ Praha 1 – 22 k postupu při nesplnění povinnosti zákonného zástupce přihlásit dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání

Toto metodické doporučení je vydáváno pro potřeby OSPOD ÚMČ Praha 1 – 22 v případech, kdy úřadu městské části předá ředitel spádové mateřské školy seznam dětí, které nebyly přihlášeny k povinnému předškolnímu vzdělávání do spádové mateřské školy. Metodické doporučení vzniklo v souvislosti s dotazy úřadů městských částí na postup, kdy byla vydána rozdílná doporučení ze strany MPSV a MŠMT.

Obsah:

Metodické doporučení MPSV

Metodické doporučení MŠMT

Stanovisko MHMP

Metodické doporučení MPSV

K problematice nesplnění povinnosti zákonného zástupce přihlásit dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání se MPSV vyjádřilo ve své odpovědi na dotaz KÚ Středočeského kraje v e-mailu, který byl následně dne 2. 5. 2017 ze strany MPSV rozeslán všem krajským úřadům se žádostí o rozeslání na všechny ORP v daném kraji.

MPSV zde konstatuje: „podle § 182a odst. 1 písm. a) bod 2. školského zákona č. 561/2004 Sb. se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že jako zákonný zástupce nepřihlásí dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání podle § 34a odst. 2. Jedná se tedy o přestupek na úseku školství, který jsou příslušné řešit sice městské úřady, avšak jejich školské odbory, nikoli odbory sociální resp. oddělení sociálně-právní ochrany dětí. Nejedná se tedy vůbec o přestupek, který by byl uveden v katalogu skutkových podstat Části deváté (Správní delikty) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochrany dětí, nejde tedy o přestupek "na úseku sociálně-právní ochrany dětí".“ MPSV dále uvádí, že „jakákoli kontrolní či donucující pravomoc orgánů sociálně-právní ochrany dětí ve smyslu zákona č. 359/1999 Sb. tu není dána a tento orgán může s rodiči dítěte toliko spolupracovat v rovině poradenství, a to výlučně na žádost těchto rodičů resp. s jejich informovaným souhlasem (poradenství jim tak nelze vnucovat a např. je předvolávat k podání vysvětlení na oddělení sociálně-právní ochrany dětí). V takovém případě jim může sociální pracovník poskytnout např. poradenství o formách péče o děti starší 5 let, které jsou alternativou vůči povinnému předškolnímu vzdělání (§ 34a odst. 5 školského zákona; tedy např. individuální vzdělání, a to jak "domácí", tak např. formou péče o dítě v dětské skupině, vzdělání v "nultém" ročníku základní školy), a o způsobech, jak o takové alternativní formy předškolního vzdělání požádat“.

Metodické doporučení MŠMT

MŠMT na svém webu vydalo v březnu 2017 dokument *Informace o povinném předškolním vzdělávání určené pro zřizovatele*, dostupné na adrese: <http://www.msmt.cz/file/40117/>. MŠMT zde doporučuje tento postup:

Poskytnutí seznamů dětí zřizovaným školám

Obecní úřad obce, na jejímž území je školský obvod mateřské školy, poskytuje této škole s dostatečným předstihem před termínem zápisu, který je od 2. do 16. května, seznam dětí:

- které mají na předškolní vzdělávání ze zákona nárok,
- pro které je předškolní vzdělávání povinné.

Seznam obsahuje dle § 34 odst. 4 školského zákona vždy jméno, popřípadě jména, a příjmení, datum narození a adresu místa trvalého pobytu dítěte, v případě cizince místo pobytu dítěte. Na základě tohoto seznamu ředitel školy ověří, zda zákonní zástupci splnili svou povinnost a přihlásili dítě (s trvalým bydlištěm ve školském obvodu spádové školy) k povinnému předškolnímu vzdělávání.

Projednávání přestupků

Před projednáváním přestupků je nezbytné, aby škola kontaktovala zákonné zástupce a pokusila se zjistit důvody vzniklé situace. Vhodné je také začít spolupracovat s orgánem sociálně-právní ochrany dětí.

Co se týče oznamovací povinnosti, lze poukázat zejména na § 10 odst. 4 ve spojení s § 6 písm. c) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého je škola povinna oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti nasvědčující zanedbávání školní docházky, tj. zejména se jedná o případy, kdy zákonný zástupce nepřihlásí dítě k povinnému předškolnímu vzdělávání a ředitel školy ani nedostane informaci, že dítě plní povinnost, předškolního vzdělávání v jiné škole nebo jiným způsobem. Obecní úřad obce s rozšířenou působností je orgánem sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD).

Přestupky projednává obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Nevyhnutelná je komunikace mezi jednotlivými aktéry - škola, zákonný zástupce, obec a orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Stanovisko MHMP

S ohledem na výše uvedená rozdílná metodická doporučení obou ministerstvem a po prostudování příslušných právních předpisů dospěl odbor správních činností ve zdravotnictví a sociální péči k následujícímu stanovisku:

Povinnost přihlásit dítě k zápisu k předškolnímu vzdělávání má **zákonný zástupce** podle ust. § 34a odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen školský zákon). Zápis probíhá v tzv. spádových školkách dle místa trvalého pobytu dítěte, pokud zákonný zástupce nezvolí jinou možnou variantu předškolního vzdělávání, kterou školský zákon připouští (§ 34a odst. 5). V případě, že zákonný zástupce zvolí jinou, než spádovou mateřskou školku, oznámí **ředitel jiné školky** tuto skutečnost bez zbytečného odkladu řediteli spádové školky (§ 34a odst. 2 školského zákona). V případě, že **zákonný zástupce** zvolí pro své dítě vzdělávání v přípravné třídě základní školy nebo vzdělávání v zahraniční škole na území ČR (§ 34 odst. 5 písm. b) a c) školského zákona), je povinen oznámit tuto skutečnost řediteli spádové školky sám, a to nejpozději 3 měsíce před počátkem školního roku, kterým začíná povinnost předškolního vzdělávání.

Ředitel spádové školky obdrží od obecního úřadu, na jejímž obvodu je školský obvod školky, seznam, který obsahuje vždy jméno, popřípadě jména, a příjmení, datum narození a adresu trvalého pobytu **dítěte**, v případě cizince místo pobytu dítěte (§34 odst. 4 školského zákona).

Dle výše uvedeného je zřejmé, že ředitelé spádových mateřských školek obdrží pouze seznam dětí s jejich osobními údaji, a to kvůli přehledu o počtu dětí, které mohou být k zápisu přihlášeny, a pro kontrolu, zda byly všechny děti přihlášeny do spádové školky či nikoliv. Mateřská školka sice může dle školského zákona zpracovávat v rámci školní matriky osobní údaje rodičů dětí, ale pouze dětí, které byly do mateřské školky přihlášeny k zápisu, a zákonný zástupce sám školce sdělí svoje osobní údaje při zápisu dítěte v rámci podání žádosti o zápis (řízení probíhá v souladu se správním řádem). Ředitel tedy nemůže oslovovat zákonné zástupce dětí, které nebyly do mateřské školky k zápisu přihlášeny, neboť ani nezná jejich osobní údaje a dle školského zákona na ně nemá ani nárok. Ředitel tedy pouze dle metodiky MŠMT sdělí obecnímu úřadu, které děti z obdrženého seznamu nebyly k zápisu přihlášeny.

Oznámení ředitele mateřské školky obecnímu úřadu, které děti nebyly přihlášeny k zápisu k povinnému předškolnímu vzdělávání, nelze vyhodnotit jako podnět pro orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD), že se jedná o děti spadající pod ust. § 6 písm. c) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZSPOD), jak doporučuje MŠMT, nelze je však vyhodnotit ani jako dítě spadající do § 6 písm. a) bod 2. ZSPOD.

Ustanovení § 6 písm. c) doporučené MŠMT hovoří o dětech, které *vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují*, atd. V tomto případě neměl zákonodárce na mysli děti předškolního věku, dokonce ani mladšího školního věku, když ani nehovoří o *povinné* školní docházce¹, ale především děti a mladistvé, které jednají naznačeným způsobem rodičům navzdory.

Věc nelze hodnotit ani jako neplnění povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti (§6 písm. a) ZSPOD) – jednak proto, že nepřihlášení dítěte k povinnému předškolnímu vzdělávání netrvá po takovou dobu nebo není takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte, ale také není zřejmé, zda vůbec zákonný zástupce svoji povinnost nesplnil např. tím, že dítě přihlásil do jiné mateřské školy a tuto skutečnost byl ze zákona řediteli spádové školky povinen nahlásit jiný ředitel školky (zákonný zástupce přihlásil dítě do jiné školky např. z důvodu, že dítě je hlášeno k TP na jiné adrese, než je skutečný pobyt, nebo rodič zvolil školu bližší jeho zaměstnání apod.).

Z našeho pohledu tím, že ředitel předá obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností seznam dětí, které nebyly přihlášeny k zápisu k povinnému předškolnímu vzdělávání, došlo k oznámení možného spáchání přestupku dle § 182a odst. 1 písm. a) bod 2. školského zákona. V rámci řízení o přestupcích je příslušná organizační složka úřadu (dle klasifikace přestupku školský odbor nebo přestupková komise apod.) oprávněna zjišťovat osobní údaje ze základních registrů u osob, u kterých se prošetřuje přestupek, a to jak dle zákona č. 200/1990

¹ Viz. MACELA Miloslav, HOVORKA Daniel, KRŮSTEK Adam, TRUBAČOVÁ Klára, ZÁRASOVÁ Zuzana, Zákon o sociálně-právní ochraně dětí – komentář, 2015, s 74-77

Sb., o přestupcích, účinného do 30. 6. 2017 (letošní zápisy proběhly ještě v době jeho účinnosti), tak dle zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Závěr:

Nesplněním povinnosti přihlásit dítě k zápisu k povinnému předškolnímu vzdělávání spáchá zákonný zástupce přestupek podle § 182a odst. 1 písm. a) bod 2. školského zákona. Projednávání přestupku a vedení přestupkového řízení v této věci rozhodně nespadá do kompetence OSPOD, neboť nesplnění této povinnosti netrvá po takovou dobu nebo nedosahuje takové intenzity, aby nepříznivě ovlivnilo vývoj dítěte.

MHMP se zcela shoduje s metodickým doporučením MPSV, že v takovém případě může OSPOD poskytnout rodičům pouze poradenství, a to pouze na jejich žádost, např. o formách péče o děti starší 5 let, které jsou alternativou vůči povinnému předškolnímu vzdělání (§ 34a odst. 5 školského zákona; tedy např. individuální vzdělání, a to jak "domácí", tak např. formou péče o dítě v dětské skupině, vzdělání v "nultém" ročníku základní školy), a o způsobech, jak o takové alternativní formy předškolního vzdělání požádat“

V Praze dne 28. 7. 2017

Zpracovala Mgr. Jana Machová, metodička SPOD

Rozdělovník:

vedoucí OSPOD ÚMČ Praha 1 – 22

K informaci také odbor školství a mládeže MHMP